

A nacionalizmus

Ma, amikor a termelőerők oly magas fokot értek el, hogy — az amerikai technokraták statisztikai adatai szerint — elég lenne, ha az emberek csupán 25 évüktől 45 évükig dolgoznának és pedig 660 órát évente, ami kerekén napi 1 óra és 50 percet jelentene és mindennek ellenére az emberek életszínvonala az 1929-es év életszínvonalának a tizszerese lenne, a termelő erők és a gazdasági rend közötti ellentét kézenfekvő és minden nappal hangsúlyozottabb. Ezt az ellentétet mindenki, ha nem is tudja, de érzi, ki a gyomrán keresztül, ki a haszonráta csökkenése által. Ebből kifolyólag, amint a világpolitikában látjuk, az emberek mind határozottabban és erőteljesebben dolgoznak a gazdasági rend és a termelő erők közötti ellentét megszüntetésén. Ennek az ellentétnek a megszüntetése a tőke magántulajdoni jellegének megszüntetésével jár. Hogy ezt a javak mai birtokosai elkerüljék, egy új államformát, a fasiszta diktaturát igyekeznek több-kevesebb sikerrel életbe léptetni. Ennek az új államformának az a feladata, hogy bármily módon segítsen a haszonrátán. Kihasználva a tömegekben élő és növekvő ellenszenvet a tőke uralma iránt, demagógiával, vérnélküli forradalommal s a szociális jelszavak halmozásával igyekeznek megszerezni azt a tömegalapot, amely nélkül nem lehet imperialista politikát folytatni. Erre pedig szüksége van, mivel a fasiszta rablóhadjárattal óhajtja megszüntetni a tőkeuralom válságát.

A nacionalizmus ugyanúgy, mint a szociálistizmus, eszköz a fasiszták kezében, mely alkalmas elferdítésekkel kitűnő szolgáltatásokat tesz a tőkének.

De nézzük, miért leplezik a fasiszták minden tettüket, úgy a koncentrációs táborokat, mint a politikai bűnösök sterilizálását nemzeti és faji takaróval.

A polgári korszak kezdetén a nemzeti állam volt az új társadalmi tartalmak új, széles és illő formája, a tégely, amelyben a feudalizmus maradványai felolvadtak. Akkoriban egyet jelentett hazafinak és forradalmárnak lenni. Ezért ma a fasiszta országok írói azt kalapálják az ifjúság fejébe, hogy üres és céltalan időszakok lefutása után a nemzeti érzület, a nemzeti megvalósulás korszaka jött el. Vajjon ez a „megújhodó” nacionalizmus ugyanaz, mint a polgári korszak elején? Történetileg szükségszerű formája valamely új társadalmi tartalomnak? Avagy csak kapocs, amely az eresztékeiben bomló társadalmat erővel tartja össze? Hogy a válasz kétségenkívüli legyen, szükséges, hogy a nemzeti kérdést illető fogalmakat megismerjük.

Az a hatalmas irodalom, mely a nemzeti kérdés terén kialakult, mindenképen idokolt. Azonban már a nemzet meghatározása körül is sok helytelen, zavaros megállapítással találkozunk. Gyak-

ran összetévesztik a faj, nép és nemzet fogalmait s így természetesen nem tisztázhatják a nemzet történelmi és társadalmi szerepét sem.

A nemzetet meghatározó elméletek közül egyike a legelterjedtebb elméletnek **nemzet-biológiai** (élettani) elmélet. Ez lényegében véve a nemzetet *faji* alapra vezeti vissza. Megállapítja, hogy a nemzet a származás, a vér közössége. Minden fajnak különleges vére van és úgy az egyéni, mint a nemzeti öntudat pszichikai (szellemi) tartalmát ez határozza meg. A tiszta vér egyöntetű nemzeti szellemet, a kevert vér pedig szellemi és így politikai és társadalmi különbségeket eredményez. Könnyű azonban belátni, hogy a nemzet-fajelmélet nem bírja ki a tudományos kritikát. A tudomány nem ismeri a vér szellemi hatását. Ezenkívül a faj szélesebb fogalom a népnél és még inkább a nemzetnél. A faj mindig több népből áll. Létezik angol, francia, német nép, de nincsen antropológiai (embertani) értelemben német, francia, angol faj. Tehát a faj antropológiai fogalom és semmiféle történelmi-társadalmi szerepe nincs. Csupán azt az alapot képezi, amelyen a különböző körülmények hatása alatt különböző népek fejlődnek ki.

A fajteoria mindig a reakció természetes szövetségese, amint ez Gobinaunak, a mai német nemzeti szocialista fajteoria előfutárjának szavaiból kitűnik: „Mihelyt a fajok keveredni kezdenek, tehát nem tiszta vér kezd ereikben folyni, rögtön megjelennek a demokratikus eszmék a testvériességről és egyenlőségről”.

Az **etnografiai** elmélet szerint a *népek* a testi tulajdonságok, a nyelv és a kultúra foka szerint oszlanak meg. A faj antropológiai, a nép pedig etnografiai (néprajzi) fogalom. Egy fajhoz tartozóknak közös testi tulajdonságaik vannak, viszont a nép tagjainál a nyelv és a szokások közösek.

Próbáljuk meghatározni most már a *nemzet* fogalmát. A nép alatt természetest, adottat értünk, mely hosszú időközön keresztül lényegében nem változik, míg a nemzet alatt valami mesterségeset, mely az idők folyamán keletkezett. Tehát a nép van, a nemzet pedig keletkezik. A nemzet történelmi eredmény és ezért nem állandó, hanem dinamikus fogalom, egy társadalmi folyamat eredménye. A nép nemzetté alakulhat, de ez nem okvetlen szükséges. Ez a történelmi feltételektől függ. A nép képezi az etnografiai alapot a nemzet kialakulásához.

A nemzet a (1)nyelv, (2)terület, (3)gazdasági élet és (4)pszichikai konstitúció (szellemi alkat) történelmileg keletkezett közössége a közös kultúrában kifejezve. Ezek közül csupán egynek a hiánya elegendő, hogy a nemzet megszűnjön nemzetnek lenni. Ezeknek a meghatározásoknak az összessége képezi a nemzet fogalmát.

A nyelv az élő kapocs, mely egy nemzet tagjait össze köti, a legfontosabb eszköz az emberek közlekedéséhez egy nemzeti közösség keretein belül. A nemzet csak az állandó és rendszeres közlekedésnek eredményeképpen alakul, mint az emberek nemzedékeken keresztül való közös életének eredménye. Az állandó együtt-

élés azonban lehetetlen közös föld nélkül. Az angolok és a jelenlegi amerikaiak azelőtt ugyanazon a területen éltek Angliában és egy nemzetet alkottak. Később az angolok egy része Angliából új területre, Amerikába vándorolt és itt az új területen az idők folyamán északamerikai nemzetté alakult.

A nép etnografiai (néprajzi), a nemzet történelmi kategória (fogalom). De nemcsak történelmi kategória, hanem történelmi kategóriája egy meghatározott időszaknak, a kapitalizmus keletkezési időszakának. A hűbériség likvidálásának és a kapitalizmus fejlődésének folyamata összeesik az emberek nemzetté való összekapcsolódási folyamatának idejével.

A tőke a legelhagyottabb területekre is behatol és így alapjában bontja meg az elmaradt lakosság életét. Összes viszonyait forradalmasítja, berántva a legelmaradottabb népeket is a modern élet örvényébe. Kifejlődik az ipar és a kereskedelem. Nagy városokat építenek. A város-államok azonban akadályozzák a zavartalan gazdasági élet további fejlődését. Minden pár kilométerre új váltójog, az iparüzés más feltételei, más bürokratikus és vámnehezítések, a városi céhrendszer, stb. nehezítik az új gazdasági rend kialakulását. Mindez a tőkés számára lehetetlenné tette a munkaerő, ércekben, vízierőkben és nyersanyagokban gazdag helyekre való összpontosítását. Az egész „haza” zavartalan kizsákmányolása az ipari fejlődés első feltétele. A társadalom gazdasági életének ezen változásai híven tükröződnek vissza a polgárság ideológiájában: megjelennek az újságok és a könyvek, felelevenednek a történelmi tradíciók. A nemzeti színházak, a nép nyelvén megjelenő irodalom, mind az alakuló és fejlődő nemzet erőit mutatja. Megalakul a nemzet, a nemzeti öntudat kiszélesedik, nemzeti ideálok születnek, azonban ezek a már kifejlődött nemzetek állami szervezetében találnak ellenállásra. Megkezdődnek a különböző nemzeti harcok, amelyek mindenütt elemi erővel törnek ki s az ellenállás által csak növekednek. A piac körüli harc képezi a nemzeti harcok magját. A piac az elemi iskola, ahol a polgárság nacionalizmust tanul. A nemzetiségi gyűlölet csupán forma, amelyben a különböző nemzetek burzsoáziái között a versengési gyűlölet megnyilvánul. Ez a nemzeti gyűlölet a munkásosztály számára öngyilkosságot jelent.

Amint láttuk tehát a nacionalizmus a tőke kialakulásának időszakájában forradalmi és haladó volt.

Az eredeti forradalmi nemzeti államok a kapitalista termelési mód kifejlődésének következtében átalakulnak imperialista államokká. Ezeknek az imperialista államoknak legtipikusabb képviselői a különböző fasiszta államok, amelyek ismerve a népek szeretetét a szülőföld, a megszokott és ismert szűkebb környezet iránt, igekeznek ezt is a maguk javára kihasználni. Felosztják az egész nemzetet nacionalistákra és nemnacionalistákra, hogy ezzel is gyengítsék a dolgozó tömegek szabadságukért folyó mozgalmát. A nacionalisták közé sorozzák mindazokat, akik politikájukat és gazdasági helyzetüket

jóváhagyják. A nem nacionalisták pedig a nemzet összes többi elemei.

Elsikkasztják a dolgozó tömegektől kulturális és nemzeti értékeiket. Így például történelmünkben átmázolják és meghamisítják a magyar parasztság szabadságért és földért folytatott kuruc harcait. Az úgynevezett hivatalos nemzet ünnepli Martinovicsot, akire ha élne, ugyanaz a sors várna az uralkodó osztálytól, mint amilyenben része volt az osztrák kényuralom részéről. A forradalmi, minden haladószellemű népmozgalomban aktív résztvevett Petőfit kikiáltják a szerelem és bor ábrándos költőjének. A nép felszabadítására irányuló harcok vezéreit, az aradi vértanúukat ünneplik, mintha valami fasiszta, szabadságot eltipró állam tábornokai lettek volna. Adyt, az új idők viharmadarát úgy igyekeznek beállítani, mint valami borgőzös, mellét döngetve magyarkodó nemes urat. Kisajátítják az ismeretlen katona emlékét, a különböző harctereken hiába elpusztult százezres munkás és paraszt-tömegek megszemélyesítőjét.

A hazaszeretnek ez a monopolizálása a történelem egy bizonyos fokán túl már nem lehetséges. A patriotizmusnak az egész nemzetet kell képviselnie. Ez a hazaszeretet nem egyezik az uralkodó osztályok álhazaszeretetével. Az álnacionalistáknak a haza egy létező valami, amely az embereken — akik azt képzelik — kívül él. Az ő számukra létezik a haza és emellett a nép. Elképzelésükben a haza mint élő személy jelentkezik, amelynek megvan a külön kívánsága és akarata. Mikor a haza megszólal, a népnek el kell hallgatnia. Ezek az álnacionalisták azt állítják, hogy ők a haza érdekében beszélnek, de tudni való, hogy ezt valamely ipari, kereskedelmi vállalat vagy nagybirtok nevében mint üzletemberek mondják, nem számolva azokkal, akik mindennapi munkájukkal biztosítják ezeknek a vállalatoknak fejlődését és hasznát. Így náluk a haza fogalma csupán védjegy üzleti érdekeiken.

A haza azonban semmi más, mint az élők egy közössége. Nem lehet elképzelni a hazát nép nélkül. A haza nem a sors játéka által, vagy egy család kezdeményezésére jött létre, hanem embermilliók százados küzdelmének eredménye, akik ugyanazon földrajzi és történelmi viszonyoknak voltak alávetve s feltétlen szükséges a fejlődés és haladás szempontjából, hogy a nép szabadon kifejezhesse kívánságait, mert a nép szava: a haza szava.

Amint látjuk, a fasiszta érvelések a nacionalizmussal csak igazi törekvéseik leplezésére és a dolgozók tömegeinek félrevezetésére szolgálnak. A fasisztáknak az imperialista (hódító) állam az ideálja, melyben az uralkodó nemzet tőkés osztálya teljhatalmúlag igázza le az összes nemzeti kisebbségeket az illető állam keretein belül. Tehát abban az országban, amelyben a fasiszmus uralkodik, a nemzeti kisebbségek halálra vannak ítélve. Példa erre a jugoszlávok helyzete Olaszországban.

A kisebbségeknek a demokratikus, liberális légkör nélkülözhetetlen, mert így őrizhetik meg nemzetiségüket, nyelvüket s kulturájukat.